

Hva kan du gjøre for salamandere – nytt prosjekt

Stor salamander, (Triturus cristatus) er flotte dyr, som for menneskene lever et litt skjult og hemmelig liv, ikke så mange har sett dem, eller vet så mye om dem. Dette kan det nå bli mulighet til å gjøre noe med for elever ved Skjetlein vgs.

Arten er registrert på flere lokaliteter i Trondheimsområdet, også i Leinstrandmarka. Tidligere eiendom til Jellein gård, så Skjetlein jordbruksskole, og nå i dag Sør-Trøndelag fylkeskommunes grunn.

Stor salamander, (opptil 15 cm), finnes oftest i vann der det også er liten salamander, (Lissotriton vulgaris, (betyr vanlig)). Sistnevnte er litt mindre, og lysere av farge. Stor salamander står på rødlisten med status sårbar, mens tilstanden for liten salamander er litt bedre, med status nær truet. Rødlisten er en liste over arter som vi bør være oppmerksomme på, (rødt for oppmerksomhet), og ta hensyn til, fordi arten er truet, sårbar eller sjelden.

Stor salamander er spesielt sårbar på grunn av at leveområdet, habitatet, ødelegges. Tilbakegangen for arten skyldes spesielt at dammer har vært utsatt for arealinngrep, dammene blir gjenfylt eller drenert. Det må heller ikke settes ut fisk, eks. ørret eller ørekyte, som vil spise salamander-larvene.

Stor salamander, hann i vådrakt. Foto: Jan Rabben

Andre trusler er gjengroing av dammen, samt forurensing. For å yngle krever arten næringsrike vann, med vannplanter, og uten fisk.

Vann som er større enn 25 m², (tyvefem kvadratmeter), og dypere enn halvmeteren. Det er meget viktig at den enkelte grunneier tar ansvar for å ta vare på slike små dammer i kulturlandskap, skog og myr.

Salamanderne hører til amfibiene, de gyter i vann og lever på land. Vårens eventyr for salamanderne er når hannene, i kamp med rivaler, gjør hevd på et egnet område, danser og viser frem kammen. Hunnene inspiserer, lar seg imponere, det blir befruktning og egglegging i gytedammen i mai /juni.

Salamanderlarvene vokser opp i dammen, frem til de går på land om høsten. Noen av dem overvintrer i dammen.

Deretter lever de unge salamanderne på land, frem til de blir kjønnsmodne i 2 – 4 års alderen. Hver vår senere i livet vil de søke seg tilbake til den dammen der de ble klekket, dette også om dammen blir gjenfylt.

Utenom gytetiden hver vår, oppholder dyrene seg på land, hvor deres levevis er mindre kjent enn i vann. I vann er de på toppen av næringspyramiden og dagaktive. På land holder de seg om dagen i skyggen på fuktige steder, skjult for predatorer, og mindre utsatt for uttørring. Nattestid er de aktive med jakt på små virvelløse dyr. For vinteren går dyrene i dvale på land, dypt nok i jorda til at ikke frosten dreper dem.

Skjetlein vgs, spesielt VG1, vil i samarbeid med Sør-Trøndelag Fylkeskommune og Trondheim kommune, samt annen fagekspertise, fra neste skoleår,

og i flere år fremover, jobbe med prosjektet: Hva kan du gjøre for salamanderne?

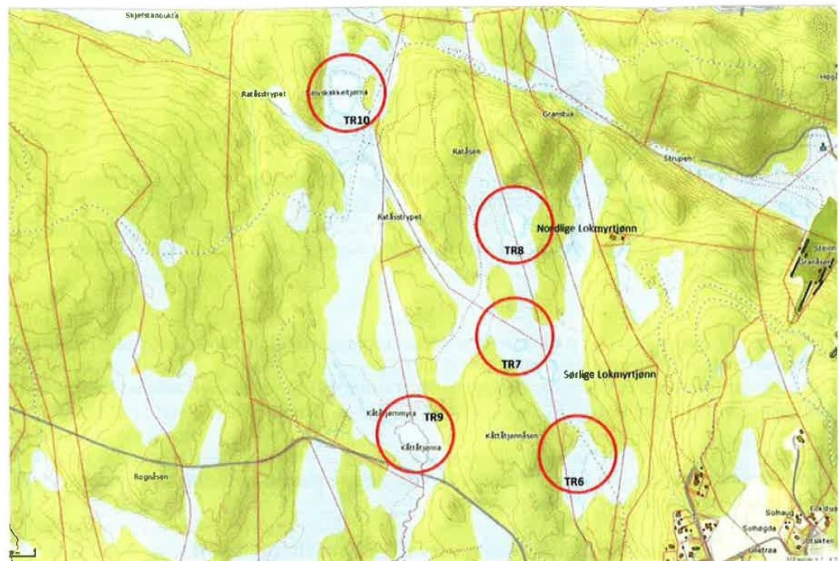
Elevene vil søke kunnskap om arten, dens levevis, m.m. Lokaltetene i Leinstrand-marka vil besøkes med undersøkelser av økosystem og salamandre. Rom må det også være for undersøkelser, nysgjerrighet, spørsmål, det er viktige verdier i seg selv for mennesket. Det er viktig med kunnskap, forståelse og respekt for naturen. Det som du er glad i vil du gjerne ta vare på og verne om.

Målsetningen er at den enkelte elev engasjerer seg, slik at får erfaring med, og tro på, at han / hun kan gjøre noe for andre og miljøet gjennom sine bevisste konkrete valg og handlinger for bærekraftig utvikling

Elevene vil bruke flere fag i sammenheng, både i teori og praksis. Salamanderne kan trenge ikke bare hensyn, men også praktiske tiltak som, eks. utfisking av ørret, lagning av vinterbiotoper, stier, samt kalking. Elevene kan utarbeide informasjons-plakater, natursti, opplegg for skoleklasser m.m.

Med håp om at elever og lærere vil engasjere seg med glede i prosjektet: Hva kan du gjøre for salamanderne?

Lektor Tor Haugan

Figur 4. Kart over Lokmyraområdet med dammer som restaureres (TR7-10) og graves (TR6)

Fra Eva Tilseth: Storsalamandertiltak i Trondheim 2014 og 2015 – notat for praktisk gjennomføring.

Sølvskakkeltjønn, og til dels Kotatjønn, ligger på eiendommen til Skjetlein vgs.

Storsalamandertiltak i Trondheim 2014 og 2015 /v miljøetaten

Målsetting

«For å sikre storsalamanderen og dens leveområder for fremtiden, er det fokus på igangsetting av tiltak for 2014 og seinere, i områder med storsalamanderlokaliteter i Trondheim kommune: i Leinstrandmarka og Jonsvannsområdet. Arten skal sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder i kommunen.»

Den naturlige skolesekken

«... skal bidra til å utvikle nysgjerrighet og kunnskap om natur og samfunn, bevissthet om bærekraftig utvikling og økt miljøengasjement hos elever og lærere i grunnopplæringen.»

Den naturlige skolesekken deler hvert år ut midler til barne-, ungdoms-skoler og videregående skoler, Vgl. Midlene skal stimulere til prosjekter der skolen utarbeider undervisning som tar i bruk andre læringsarenaer, samarbeider med eksterne aktører og fremmer undervisning for bærekraftig utvikling.

www.naturesekken.no